

Sak: 19/15881

Høringssvar om miljø og helse i barnehager og skoler

Jf. rapporten fra NMBU og den kunnskapen vi har om viktigheten av uteområdene som arena for lek, læring, fysisk aktivitet, motorisk utvikling, sosial møteplass i og utenom skoletid, og som et viktig bidrag til å utjevne sosial ulikhet i helse («alle» barn går i barnehage/skole) er det helt nødvendig å gi uteområder i skoler/ barnehager større oppmerksomhet. Forslaget til forskrift er bra, med flere gode presiseringer, tydeligere språk og større vekt på forhold som kan fremme gode miljø.

Våre kommentarer til fysisk miljø:

Ved utvikling av ny veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, bør det komme tydeligere frem at miljørettet helsevern skal jobbe helsefremmende, ved å vektlegge hva som fremmer barns og elevers helse, trivsel, lek og læring og de muligheter som finnes. Sikkerhet og skadeforebygging er også viktig, men må ikke overdrives. Det bør også synliggjøres og konkretiseres hvordan miljørettet helsevern skal inngå som en naturlig og nødvendig del av kommunenes planprosesser, i alle deler av den.

Måltider og spisetid:

Departementet legger vekt på at et godt måltid og god tid til spising forutsetter tilrettelegging både i den fysiske utformingen og i det sosiale rundt måltidet. Derfor videreføres dagens forskriftskrav og presiseres noe, slik at det stilles tydeligere krav til skolene og barnehagene om at de må sørge for gode rammer for måltider slik at også måltidets sosiale funksjoner ivaretas. I denne sammenheng peker departementet på at forskriftens krav til utformingen av lokaler og uteområder, nødvendigvis også vil omfatte at virksomheten er utformet slik at behovet for gode rammer rundt måltider ivaretas, og understreker at dette må ses sammen med forskriftens bestemmelser om måltider og tid og ro til å spise. Departementet foreslår at denne sammenhengen også skal understrekes i ny veileder.

Departementet velger å ikke fremme forslag om konkret krav til tid for spisetid, selv om praksis viser at barn og elever ikke gis tilstrekkelig tid til å spise opp maten sin slik forskriften er i dag. Det fremmes heller forslag om at forskriften stiller krav til «tilstrekkelig tid og ro til å spise». I vurdering av hva som vil være god nok tid, vil særlig anbefalingene fra Helsedirektoratet være relevante (Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i barnehager og skoler).

Vår vurdering:

Det er bekymringsfullt at mange barn og elever ikke får nok tid og ro til å spise opp skolematen sin (jf. høringsnotatet). I tillegg er det kjent at det er variasjoner i hvordan enkeltlærere og skoler benytter måltidet som sosial arena. Elever melder om at lærere setter på NRK Super eller andre skjermaktiviteter i spisefri. Slik vi vurderer det, er ikke dette i tråd med intensjonene og anbefalingene knyttet til rammene for måltidets sosiale funksjoner. I tillegg bruker barn og unge generelt mye tid på skjerm – spisefri bør derfor ikke brukes til skjermaktivitet.

For å understreke dette, viser vi til artikkel i «Hjem og Skole» (nr. 3/2019) med faglig direktør og psykologspesialist Bente Sommerfeldt ved Villa SULT (lavterskeltilbud med kompetanse innen spiseforstyrrelser). Hun mener at vi må være med opptatt av det sosiale på skolen ønsker at skolens fellesmåltid skal få en tydeligere plass: *«Lunsjen bør vernes og handle om noe annet enn å bare få i seg det man har i matpakka. Det er en viktig læringsarena for barn og unge, og en fin anledning for læreren til å observere elevene og deres samspill».*

Våre kommentarer til måltider og spisetid:

Det bør vurderes om anbefalinger om konkret tid til spising kan innarbeides i ny veileder til forskriften, og ikke kun ha status som retningslinje. (I dag er anbefalingene å finne i Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skole og barnehage, og er 20 minutter for elever i skole og 30 minutter for barn i barnehage).

Ny veileder til forskriften bør være svært tydelig på kravet om «tilstrekkelig tid og ro til å spise» og måltidets sosiale funksjoner, ved å legge vekt på at det ligger mye læring i et måltid og det å spise mat sammen og snakke sammen. Sosialt samvær gjennom gode måltider er viktig for helse og trivsel, og noe de fleste av oss lærer hjemme, men for noen barn og elever er ikke dette tilfellet. Gode sosiale måltider i skole og barnehage vil derfor kunne være med å bidra til å utjevne sosiale ulikheter i helse, og samtidig øke inkludering, samhold og trivsel blant elevene. Skolemåltidet som sosial funksjon kan brukes i relasjonsarbeidet og bedre samspillet mellom lærer og elever, og mellom elevene.